

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้เราอยู่ในสังคมที่เรียกว่าสังคมสารสนเทศหรือสังคมข่าวสาร ซึ่งเป็นสังคมที่มีการใช้สารสนเทศรูปแบบต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะกลุ่มนักวิชาชีพเฉพาะด้านที่ใช้ความรู้ความถนัดในแต่ละสาขาวิชา ที่เรียกกันว่า Knowledge workers การใช้สารสนเทศและบริการประเภทต่าง ๆ นี้ มีตัวอย่างเช่น การรวบรวมและการจัดเก็บสารสนเทศให้เป็นระบบระเบียบเพื่อประสิทธิภาพในการค้นหาและเรียกใช้ภายหลัง การผลิตสารสนเทศที่เป็นเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเผยแพร่สารสนเทศบนสัญญาณสื่อสารทุกรูปแบบ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร การใช้สารสนเทศเฉพาะงาน ได้แก่ การเรียนการสอน การแพทย์ การออกแบบ การก่อสร้าง การบัญชี การธนาคาร การอุตสาหกรรม ศิลปะ การ์ตูน โสภสมิอนจริง (อานนา ดวงสิงห์ , 2543 : 2 เรียบเรียงจาก ลอง ลาร์รี่ และแนนซี่) ซึ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า ไอที จึงเป็นเสมือนกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนในภาวะปัจจุบัน และอนาคต

ผู้บริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันต่างก็หันมาให้ความสนใจกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างจริงจังและมากขึ้น โดยใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารงานภายในองค์กร อีกทั้งยังสร้างระบบสารสนเทศในหน่วยงานของตน เนื่องจากตระหนักถึงสารสนเทศมีบทบาทในการทำกิจกรรมแทบทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจ เพื่อกำหนดแผนและการจัดการ และโดยที่เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ได้สารสนเทศอย่างรวดเร็ว ถูกต้องเชื่อถือได้ ทันต่อเวลา มีเนื้อหาและรูปแบบที่ต้องการ จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ขึ้น เช่น หน่วยงานสำหรับรวบรวม วิเคราะห์และจัดทำรายงานสารสนเทศ หน่วยงานบริการด้านสารสนเทศสำหรับผู้ใช้คณะกรรมการนโยบายสารสนเทศแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศอย่างกว้างขวางทั่วถึงและคุ้มค่า ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่กำลังมีความสำคัญมากอยู่ในขณะนี้

ยุทธศาสตร์ใหม่ของระบบราชการไทยจึงได้มีการมีจัดตั้งกระทรวงใหม่ขึ้นมา ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลและฝ่ายบริหารบ้านเมืองได้ให้ความสนใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น เราจึงจำเป็นต้องปรับตัวทุกสายอาชีพรวมถึงด้านการศึกษาด้วย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 หมวดที่ 9 ได้กล่าวไว้ว่า รัฐต้องจัดสรร ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีผลิตแบบเรียน ตำรา วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากร และนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ในสถานศึกษาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ กลายเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ทั้งครู อาจารย์ และนักเรียนเองก็ยังมีความเข้าใจทางด้านนี้อยู่ไม่มากนัก ซึ่งยังไม่ตอบสนองกับสังคมสารสนเทศที่กำลังจะเพิ่มทวีมากขึ้นส่วนทางด้านผู้บริหารเองก็ยังขาดวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอน และงบประมาณทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็จำเป็นอย่างมาก ที่จะเป็นตัวส่งเสริมให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประสบความสำเร็จในการนำมาใช้ด้านการศึกษา (ไพรัช รัชชพงษ์ และพิเชฐ ดุรงคเวโรจน์, 2541 : คำนำ) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยอยู่ในสิ่งแวดล้อมของโลกาภิวัตน์และกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสารสนเทศ หรืออีกนัยหนึ่งสังคมข้อมูล ข่าวสาร ทั้งนี้โดยพยายามให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของความเป็นไปในการปฏิรูปการศึกษาให้มากที่สุด มีผู้ให้ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาไว้ว่า เป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายโทรคมนาคมที่เชื่อมต่อกัน สำหรับใช้ในการส่งและรับข้อมูล และมีมิติเดียวเกี่ยวกับความรู้ โดยผ่านกระบวนการประมวลหรือจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายและความสะดวกมาใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

โรงเรียนเทศบาลเป็นหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ตามระเบียบราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในท้องถิ่นที่สำคัญหน่วยงานหนึ่ง และเป็นโรงเรียนที่มีสภาพการดำเนินงานบริหารและสิ่งแวดล้อมในการบริหารที่แตกต่างจากโรงเรียนในสังกัดอื่นตรงเรื่องของการตั้งเทศบาล ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนเมืองทั้งหมด และมีรายได้จากประชาชนมาสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพอสมควร โดยตามโครงสร้างการจัดองค์กรโรงเรียนเทศบาลเป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดแผนกบริหารการศึกษาซึ่งเป็นแผนกหนึ่งของกองฝ่ายการศึกษาเทศบาล (วิศาล รอดกำเนิด, 2543 : 2 - 3) ดังนั้นโรงเรียนเทศบาลจึงมีความพร้อมทั้งในด้านเทคโนโลยี งบประมาณในการสนับสนุน อีกทั้งจังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนล่าง และยังเป็นแหล่งรวมเทคโนโลยีที่ใช้ในการศึกษาในรูปแบบต่างๆ มากมาย ทั้งในส่วนของผู้บริหารการศึกษา บุคลากรครู อาจารย์เองก็ดี การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาจึงยังคงเป็นปัญหาที่ทางโรงเรียนเองต้องแก้ไขและปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำเอาความทันสมัยของความเจริญมาปรับใช้กับการศึกษา และระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพและปัญหาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนาปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ไปใช้ในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1.1 ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก ปีการศึกษา 2546 มีจำนวนพนักงานครูเทศบาลทั้งหมด 152 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารจำนวน 11 คน ครูผู้สอนจำนวน 141 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวนนักเรียนทั้งหมด 479 คน (กองการศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก : 2546)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1.2.1 ผู้บริหารและครูผู้สอน ใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 152 คน

1.2.2 นักเรียน ใช้การสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 5 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดน้อย) โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดคูหาสวรรค์) โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดท่ามะปราง) โรงเรียนเทศบาล 4 (ชุมชนวัดธรรมจักร) โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดพันปี) โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยเลือกมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน แล้วให้นักเรียนในห้องทั้งหมด รวมจำนวน 180 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

สภาพและปัญหาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษาทั้ง 6 งานดังนี้
สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น (2534 : 4 - 8)

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานธุรการ การเงิน พัสดุ
6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งจะ
เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารที่จะนำไปพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมาก
ยิ่งขึ้นอีกทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต
2. ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษา
ภายในโรงเรียน
3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษาของผู้บริหาร และการ
จัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสารสนเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษา หมายถึง ลักษณะการ
ปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน
สังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก ทั้ง 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน
งานอาคารสถานที่ งานธุรการ การเงิน พัสดุ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน
2. ปัญหาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการศึกษา หมายถึง สิ่งที่ทำให้
เกิดข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่เป็นสาเหตุเกี่ยวกับกระบวนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัด
การศึกษา ไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย ทั้ง 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการ
นักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการ การเงิน พัสดุ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน
3. เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หมายถึง เทคโนโลยีสารสนเทศที่ประกอบด้วยเทคโนโลยี
สำคัญสองสาขา คือ
  - 3.1 เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ได้แก่ โทรศัพท์ และการศึกษาทางไกล
  - 3.2 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประกอบไปด้วย
    - Hardware เป็นองค์ประกอบของตัวเครื่อง ได้แก่ คอมพิวเตอร์ และเครื่อง
ปริ้นเตอร์
    - Software โปรแกรมสำหรับทำหน้าที่ควบคุมคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงาน
ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ และอินเทอร์เน็ต
    - People ware บุคลากรที่ทำหน้าที่ควบคุมการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์
ได้แก่ ครูสอนคอมพิวเตอร์
4. การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารงานจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล
นครพิษณุโลก ทั้ง 6 งาน ได้แก่
  - 4.1 งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรงซึ่ง
ครอบคลุมเกี่ยวกับหลักสูตร แผนการสอน การจัดทำตารางสอน การเรียนการสอน งานห้องสมุด
โรงเรียน งานทะเบียนวัดผลประเมินผล และการนิเทศการสอน

4.2 งานบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับบุคคลนับตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้ามาทำงาน การจัดบุคคลเข้าทำงาน การพัฒนาบุคคล จนกระทั่งบุคคลพ้นออกจากงาน

4.3 งานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน เช่น การจัดกิจกรรมนักเรียน การบริการแนะแนว การปกครองและระเบียบวินัยในโรงเรียน การจัดบริการต่างๆ ให้แก่นักเรียน

4.4 งานอาคารสถานที่ หมายถึง การดำเนินงานในการบริหารจัดการ อาคารสถานที่ และจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อันของนักเรียน

4.5 งานธุรการ การเงิน พัสดุ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริการหน่วยต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งด้านงานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุ และงานบริการทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

4.6 งานความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การที่โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์เสมือนกับโรงเรียนเป็นของชุมชน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับ การประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียน การจัดสมาคมศิษย์เก่า และสมาคมผู้ปกครอง

5. ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่บริหารงานอยู่ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร ในสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครพิษณุโลก ปีการศึกษา 2546

6. ครูผู้สอน หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน อยู่ในสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครพิษณุโลก ปีการศึกษา 2546

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลกทั้ง 5 โรงเรียน ปีการศึกษา 2546

8. โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก หมายถึง โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดน้อย) โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดคูหาสวรรค์) โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดท่ามะปราง) โรงเรียนเทศบาล 4 (ชุมชนวัดธรรมจักร) โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดพันปี)